

Аліна КУДІНА

*магістриня освітньо-наукової програми
«Суспільна політика і врядування»,
НаУКМА*

КУЛЬТУРНА ДИПЛОМАТІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ключові слова: культурна дипломатія, російсько-українська війна, м'яка сила, жорстка сила, острів Зміїний, комунікація.

Метою дослідження є теоретичне дослідження механізму культурної дипломатії в умовах війни.

За визначенням Джозефа Ная, м'яка влада – це здатність впливати на інших для отримання бажаних результатів за допомогою привабливості, а не через примус чи підкуп. Держава може отримати бажані результати в світовій політиці тому, що інші країни бажають її слідувати за нею, поважаючи її цінності, наслідуючи її приклад та/або прагнучи до її рівня процвітання та відкритості [1]. Така влада базується та здійснюється за допомогою культури, цінностей і публічної політики. Це є інструментом для досягнення цілей (національних інтересів).

Хоча в світі реал-політик та автаркії жорстка сила лишається інструментом номер один, в сучасному світі, де всі країни пов'язані між собою, для жорсткої сили є певні обмеження. Це головним чином, ресурсні обмеження – ресурси фінансові, людські, часові, матеріальні тощо, яких потрібно набагато більше, ніж якби ми використовували м'яку силу. Крім того, жорстка сила може принести більше шкоди, ніж користі для досягнення національних інтересів, в тому числі політичним спротивом всередині країни та за кордоном. М'яка сила пов'язана з меншими ризиками, але нею важко користуватися, легко втратити і витратно відновлювати у разі втрати.

Приклад використання м'якої сили під час російсько-української війни надає Най. Роками США тиснули на Німеччину відмінити проєкт газопроводу Nord Stream 2, кажучи, що це ставить в залежність Європу від російського газу та ставить в небезпеку Україну, а також прийняти зобов'язання НАТО збільшити річні безпекові втрати на 2% ВВП. Російське повномасштабне вторгнення в Україну та злочини проти мирного населення в Київській області (Най згадує м. Буча), скоєні російськими солдатами, зробили росію настільки непривабливою для публічної думки, що Німеччині для того, щоби змінити свої рішення по обох питаннях, знадобилось лише пару днів. Але довгострокові ефекти втрати м'якої сили

росією ми лише очікуємо, при тому вони будуть залежати від результатів війни [2].

Проблема реалізації культурної дипломатії є наднаціонального масштабу, оскільки це є питання відносин між державами. Питання дипломатії напряму охоплює не тільки працівників МЗС та дипломатичних установ, але й всіх громадян України, іноземних громадян.

Після перших кроків в напрямку культурної дипломатії українському уряду та науковцям стало зрозуміло, що без системності у заходах ефективність зусиль не буде значною. Саме тому в 2015 році був створений Департамент публічної дипломатії при Міністерстві закордонних справ України. У 2017 році була створена державна установа «Український інститут», яка отримала повноваження у сфері культурної дипломатії. В 2021 році МЗС ставить акцент на стратегічне планування культурної дипломатії у зв'язку з виходом Стратегії публічної дипломатії Міністерства закордонних справ України 2021-2025. Оскільки просувати культурну дипломатію треба спираючись на особливості кожної країни, в 2020-2021 проходять baseline-дослідження обізнаності громадян інших країн щодо України. На основі цих досліджень були зроблені висновки щодо пріоритетних напрямків просування культурної дипломатії.

У зв'язку з повномасштабною агресією росії, що почалась 24 лютого 2022 року, культурна дипломатія, м'яка сила – це саме те, що схилило світ на нашу користь та допомагає тримати війну на перших шпальтах кожної медіа-агенції.

Основними отримувачами комунікації стали іноземні політики та громадяни (крім рф та білорусі). Ефективними виявились меседжі щодо справжнього стану російської армії, щодо героїзму української армії та звичайних громадян, звернення президента, посил «надайте нам зброю і ми захистимо себе самі», жарти та меми тощо. Неефективним виявився меседж «закрити небо», оскільки для західних країн це виявилось неможливим з ряду причин.

З моменту вторгнення стали іконічними відео з острова Зміїного, де українські прикордонники дали гідну відповідь російському військовому кораблю [3], жінки з Херсонщини, яка рекомендує окупантам покласти насіння в кишеню, щоби на місці їхніх трупів проросли соняхи [4], численні відео, де трактори вивозять російські несправні танки [5], численні історії та міські легенди (про те, як вкрали танк, чи про привида Києва). Ці історії змогли донести до західного читача/ глядача, що українці гідно, мужньо та з гумором стоять на захисті Батьківщини, що ніхто з пересічних громадян не буде йти на поступки агресора. Ці історії змогли переконати західних політиків постачати важке озброєння до України, а пересічних громадян – що українці сильні духом, готові захищатися, а тому

справа цих громадян – допомогти українцям, що знаходяться у скрутному стані.

Ба більше, вислів про російський військовий корабель став неофіційним гаслом війни. Він звучав на протестах у містах по всьому світу. Відео набирає мільйони переглядів на платформі YouTube. Укрпошта випустила марку з цим висловом, ціна на цю марку зросла до 2800 доларів (2200 євро) на міжнародному торговому майданчику eбай [6].

Точкою неповернення стала картина, що відкрилася після звільнення від російської окупації Київської області – міст Буча, Гостомель, Ірпінь, Бородянка тощо. Звірства, вбивства, тортури, гвалтування, що їх вчинили окупанти вразили всю міжнародну спільноту. Ці міста Київської області відвідали Президент Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн та Високий представник ЄС Жозеп Боррель, президенти Євроради, Словаччини, послы США, Сполученого Королівства, канцлер Австрії, президент Стортингу Королівства Норвегія, керівники парламентів Чехії та Польщі, прем'єр-міністр Болгарії, Фінляндії, Португалії, глави МЗС Естонії, Литви та Латвії, Франції, Німеччини, Північної Македонії, спікери парламенту Молдови, Грузії, Північної Македонії, Румунії та Швейцарії, Ірландії, міністр оборони Естонії, Єврокомісар з кризового менеджменту, конгресмени США.

Висновки. Нове дихання українська м'яка сила отримала після початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Звірства та воєнні злочини російської армії, агресія російських громадян за кордоном, мужність українських захисників та захисниць, пересічних громадян України підірвали м'яку силу РФ та змусили майже весь світ встати на підтримку України. Така ситуація неймовірно підняла м'яку силу України, зацікавила іноземців дізнатися більше про нашу країну. Якщо Україну раніше іноземці могли асоціювати зі словами «корупція» та «жертва», то зараз вони асоціюють зі словом «мужність».

Список використаних джерел

1. Nye J. S. Public Diplomacy and Soft Power. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*. 2022. № 616, p. 94. URL: <http://www.jstor.org/stable/25097996>
2. Nye, J. S. (2022). Soft Power After Ukraine. *Project Syndicate*. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/soft-power-after-russia-war-in-ukraine-by-joseph-s-nye-2022-05>
3. 'Go fuck yourself', Ukrainian soldiers on Snake Island tell Russian ship – audio. 25.02.2022. *Guardian*. URL: https://www.youtube.com/watch?v=6Y2iVHUMZhg&ab_channel=GuardianNews.

4. Sharma S. Brave Ukrainian woman tells Russian soldier: 'Put sunflower seeds in your pocket so they grow when you die'. *Independent*. 25.02.2022. URL: <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukraine-russia-soldier-woman-confrontation-b2022993.html>

5. Chaturvedi A. Ukrainian Farmer "Steals" Russian Tank Using Tractor, Internet Delighted. *NDTV*. 01.03.2022. URL: <https://www.ndtv.com/world-news/ukrainian-farmer-steals-russian-tank-using-tractor-internet-delighted-2796370>

6. Марки «русский военный корабль, иди...» розкупили у відділеннях Укрпошти. Їх продаватимуть онлайн. *Західний полюс*. 21.04.2022. URL: <https://z-polus.info/novyny/ukraintsi-vishikuvalisya-v-chergu-za-mark>

Євген КУМКА

магістр освітньо-наукової програми

«Суспільна політика і врядування»,

НаУКМА

ЦИФРОВИЙ РОЗВИТОК ОСВІТИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Ключові слова: освіта, воєнний стан, цифровий розвиток, внутрішньо переміщені особи, соціальний захист.

Метою дослідження є теоретичне дослідження методів, засобів та форм реалізації державної політики цифрового розвитку у сфері освіти в умовах війни.

Війна, яка розпочалася у 2014 році, стала серйозним викликом для української освіти через появу внутрішньо переміщених осіб. Через анексію Криму та втрату частини територій Донецької та Луганської області, кількість людей, які змушені були покинути своє постійне місце проживання та переїхати в іншу частину України сягнуло великої позначки [1, с. 237].

Термін внутрішньо переміщена особа найчастіше використовується у нормативно-правових актах. Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» дає таке визначення: «Внутрішньо переміщеною особою є громадянин України, іноземець або особа без громадянства, яка перебуває на території України на законних підставах та має право на постійне проживання в Україні, яку змусили залишити або